

ชุมชนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

ชุมชนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

พืชพื้นเมืองที่มีการอนุรักษ์ในชุมชน

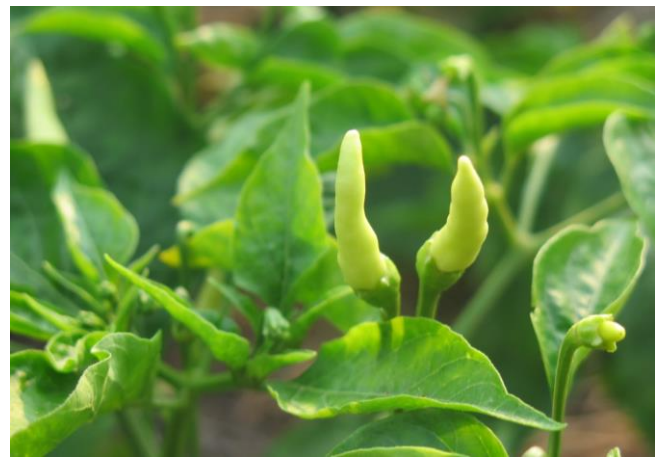
ได้แก่ ต้นแจง กระเพราพื้นบ้าน พริกพื้นบ้าน บวบหอม ผักชีจีน ไหลแดง ข้าวโพดข้าวเหนียวบ้านหนองมะเขือ เป็นต้น

ต้นแจง

กระเพราพื้นบ้าน

พริกพื้นบ้าน

บวบหอม

ผักชีจีน

ไหลแดง

ข้าวโพดข้าวเหนียว (บ้านหนองมะเขือ)

ประวัติความเป็นมาชุมชนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

ตำบลเพ็กใหญ่ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2490 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 54 ปี อพยพถิ่นฐานจากจังหวัดร้อยเอ็ด ต้นตระกูลที่มาตั้งรกรากถิ่นฐานของตำบล คือ ตระกูลพลโคตร อำเภอนบพ ตระกูลแก้วป้อม ประเสริฐ หาญสกุล อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ ปัจจุบันแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน คือ บ้านสระบัว บ้านยานาง บ้านนาสะอาด บ้านโคกสี บ้านเพ็กใหญ่ บ้านหนองสะแบง บ้านโคกกลาง บ้านโนนหอม บ้านทุ่งแค บ้านโนนแต้ โดยตั้งอยู่ในอำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

อำเภอฟล มีประวัติความเป็นมาเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2331 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้โปรดเกล้าให้พระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ เป็นแม่ทัพไปปราบพระเจ้ากรุงเวียงจันทร์ที่คิดแข็งเมือง และเอาใจออกจากกรุงธนบุรี ขณะที่เจ้าพระยาทั้งสองเดินทัพผ่านเมืองโคราช (จังหวัดนครราชสีมา) มาถึงเนินดินแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ติดกับฝั่งบึงละเลิงหวาย อันเป็นที่ตั้งหมู่บ้านเมืองพลในปัจจุบัน เจ้าพระยาทั้งสองได้หยุดพักทัพที่นี่ เพราะเห็นว่าเป็นชัยภูมิเหมาะสมกว่าที่อื่น มีแหล่งน้ำ ปู ปลา อาหารสมบูรณ์ จึงได้สร้างค่ายประตูป้อมตลอดจนขุดคูคันดินน้ำล้อมรอบตามหลักยุทธศาสตร์ในสมัยนั้น เพื่อป้องกันการถูกโจมตีจากฝ่ายศัตรู ในเนื้อที่ประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร และถือโอกาสรวบรวมพลฝึกทหารเพิ่มเติมจากราษฎรที่เกณฑ์มาจากอำเภอฟลโสธร จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอนอก (อำเภอบัวใหญ่) จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันคันคูดินและร่องน้ำยังคงเหลือปรากฏอยู่

ต่อมาเมื่อรวบรวมกำลังทหารได้มากพอสมควรแล้ว เจ้าพระยาทั้งสองจึงได้เดินทัพต่อไปยังเมืองหลวงพระบางและเวียงจันทร์ จนได้รับชัยชนะสมพระราชหฤทัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทุกประการ หลังจากนั้นค่ายพักพลดังกล่าวได้ถูกทอดทิ้งให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่ามาเป็นเวลานาน ปกคลุมไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่และเถาวัลย์นานาพันธุ์ แต่เนื่องจากที่นี่มีทำเลที่เหมาะสมเพราะติดกับบึงละเลิงหวาย ต่อมาจึงได้มีผู้คนอพยพไปหักร้างถางป่าปลูกบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ จึงได้ชื่อว่า "บ้านเมืองพล " ขึ้นต่ออำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง บ้านเมืองพลถูกยกฐานะเป็นตำบล "เมืองพล" ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอนบพ 45 กิโลเมตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 กระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณาเห็นว่าการคมนาคมและการติดต่อราชการของตำบลเมืองพลกับอำเภอนบพไม่สะดวก เพราะต้องอาศัยการเดินทาง ภูเขา และม้าเป็นพาหนะ จึงได้แบ่งเขตการปกครองของอำเภอนบพใหม่ โดยยกฐานะตำบลเมืองพลเป็นอำเภอใหม่ ให้ชื่อว่า "อำเภอฟล" โดยมีขุนมัชการธนานุรักษ์ (แสง ภาสกะฐิติ) เป็นนายอำเภอคนแรก

ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลใหม่มาเพียง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลลอมคอม อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหัวทุ่ง ตำบลเก่าจิว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลก้านเหลือง อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำนา และมีอาชีพเสริม ค้าขาย รับจ้าง

คำขวัญอำเภอพล

เมืองพลโนนแท่นพระ สักการะพระเจ้าใหญ่ อ่างน้ำละเลิงหวาย
ค้าขายกว้างไกล น้ำใจมากล้น ชนชาตินักรบ ทำนบภูดิน เทียวถิ่นทุ่งพึงพิศ

แผนที่อำเภอพล

ลักษณะทางภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ เป็นที่ลุ่มที่ดอน มีลำน้ำลำห้วยกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้ทำนาทำไร่และเลี้ยงสัตว์ ในฤดูร้อนดินจะแห้งมากเนื่องจากฤดูฝนมีปริมาณน้ำฝนน้อย เพราะพื้นที่อยู่ในเขตเงาฝน

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศ มีลักษณะร้อนชื้น อากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนและแห้งแล้ง บางครั้งอาจมีอากาศเย็น บ้างครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรง หรืออาจมีลูกเห็บตก ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทุกปี เรียกว่า “พายุฤดูร้อน” อากาศร้อน อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 35 – 39.9 องศาเซลเซียส อากาศร้อนจัด มีอุณหภูมิมากกว่า 40 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ฝนตกมากในช่วงเดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม แต่อาจเกิด “ช่วงฝนทิ้ง” ซึ่งอาจนานประมาณ 1 – 2 สัปดาห์ หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อย นานนับเดือนในเดือนกรกฎาคม แต่ในเขตเทศบาลไม่เคยเกิดอุทกภัยรุนแรง มีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 900 มิลลิเมตร

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนานราว 1-2 สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็น หรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง อากาศหนาวอุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 15 องศา

วัฒนธรรมและประเพณี

ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่

“บุญกุ่มข้าวใหญ่” หรือบุญคุณลานนั้น เป็นบุญประเพณีของชาวอีสานที่แสดงให้เห็นจิตวิญญาณของชุมชนที่ดำรงอยู่ด้วยวิถีเกษตรกรรมมาช้านาน ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน ด้วยสำนึกในบุญคุณของข้าวที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนทุกคน นอกจากนี้ เป็นการแสดงออกถึงพลังแห่งความร่วมมือร่วมใจของชุมชน เพื่อสืบทอดจิตวิญญาณที่กล้าแกร่งของชาวนา มีการทำพิธีพราหมณ์บายศรีสู่ขวัญข้าวทุกปี เพราะชาวอีสานเชื่อว่า แม่พระโพสพมีอำนาจที่สามารถลดบันดาลให้ข้าวเจริญงอกงาม นำความอุดมสมบูรณ์มาให้ชาวนาที่บูชาเทวีแห่งข้าว ด้วยเหตุนี้ชาวนาจึงมีพิธีบูชาแม่พระโพสพก่อนที่จะลงมือทำนาหรือระหว่างตกกล้าจนข้าวตั้งท้องออกรวง ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวในที่สุด การทำพิธีบูชาแม่พระโพสพนั้น ในสมัยต่อมานิยมทำกันเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วโดยนำข้าวมากองไว้กลางลานนวด แล้วทำพิธีบายศรีข้าวหรือเมื่อนวดข้าวเสร็จจะได้ข้าวเปลือกกองใหญ่กลางลานนวด ชาวอีสานเรียกกองข้าวเปลือกใหญ่ว่ากุ่มข้าวใหญ่และจะทำพิธีทางพราหมณ์ตามประเพณีปฏิบัติของบรรพชนเรียกว่า “พิธีรับขวัญข้าว เพราะถือคติความเชื่อว่าขณะที่เราทำนาเกี่ยวข้าวและนวดข้าวเราใช้เท้าเหยียบย่ำข้าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมทำพิธีบูชาแม่พระโพสพเพื่อขอขมาจะได้เป็นสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัวให้มีแต่ความผาสุก

ประเพณีไหว้พระธาตุเมืองพล

วัดพระธาตุเมืองพลหรือวัดจันทรัตนาราม ตั้งอยู่ที่บ้านหนองแวง ถนนเมืองพล-หนองสองห้อง อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2495 โดยพระครูอนุกโยธธรรมภาณ เจ้าคณะอำเภอในสมัยนั้น บนเนื้อที่ 8 ไร่เศษ ซึ่งนายจันทา อุปแก้ว เป็นผู้ถวายที่ดินให้สร้างวัด ต่อมาทางวัดได้ซื้อที่ดินเพิ่ม ปัจจุบันวัดพระธาตุเมืองพลมีเนื้อที่ 24 ไร่ 2 งาน 11 ตารางวา พระครูสิทธิธรรมสุนทร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน เล่าว่า ในปี พ.ศ. 2525 ได้เริ่มก่อสร้างปูชนียวัตถุขึ้นภายในวัดหลายอย่าง ด้วยแรงศรัทธา จากศิษยานุศิษย์ และผู้มีจิตเป็นกุศล เพื่อเป็นที่สักการะและสนองศรัทธาสาธุชนพุทธบริษัททั่วไป ในปี พ.ศ. 2525 ได้สร้างพระอุโบสถ สร้างพระวิหารคด และสร้างพระธาตุเจดีย์ทรงเหลี่ยมจัตุรมุข บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และอัฐิธาตุของเกจิอาจารย์ชื่อดัง อาทิ อัฐิธาตุของ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต อัฐิธาตุของ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร อัฐิธาตุของ หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล รวมทั้งอัฐิธาตุของพระเกจิอาจารย์ชื่อดังทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีเครื่องรางของขลังจำนวน 84,000 พระธรรมขันธุ์ บรรจุไว้ในองค์พระธาตุ ภายในวัดยังมีองค์พระพุทธรูปถวายเนตร (พระยืน) ปางถวายเนตร สูง 12 เมตร ประดิษฐานอยู่ทางเข้าประตูวิหารคด องค์พระพุทธรูปมงคลเลิศไฉก (พระนั่ง) หลวงพ่อใหญ่ประธานพร เป็นพระนั่งปางเลไลยก์ มีขนาดฐานกว้าง 9 เมตร ยาว 12 เมตร สูง 21 เมตร และองค์พระพุทธรูปไสยาสน์เมตตามหามุนีวงศ์ (พระนอน) ปางไสยาสน์ มีขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 12 เมตร สูง 6 เมตร รูปเหมือนหลวงปู่ผาง จิตต คุตโต พระพุทธสิหิงค์ พระสังกัจจายน์ ปูชนียวัตถุโบราณอันควรแก่การเคารพสักการะ งานเทศกาลไหว้พระธาตุเมืองพลได้จัดขึ้นทุกปี ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติบูชาคุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นบรมครูของชาวพุทธทั้งปวง เป็นศูนย์รวมสมาธิจิต และเพื่อเป็นแหล่งศึกษาด้านอริยธรรม ประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา เป็นมรดกอันล้ำค่าที่ไม่สามารถประเมินค่าได้การทำบุญถือเป็นประเพณี และวัฒนธรรมของชาวพุทธทั้งหมด ที่ได้กระทำสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน การถวายทานด้วยจตุปัจจัย สิ่งของต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อภิกษุสงฆ์ จึงถือว่ามีอานิสงส์อย่างมาก